

Автор: Володимир Мельник, канд. с.-г. наук
Державна дослідна станція птахівництва НААН

Як вижити невеликим птахівницьким господарствам в умовах війни

Невеликі птахівницькі господарства, куди крім присадибних, можна віднести фермерські господарства та частину птахівницьких підприємств (що не входять в птахівницькі холдинги) в 2021 р. виробили біля 50% харчових курячих яєць і 20% м'яса птиці в Україні. Досить оптимістично власники цих господарств були налаштовані й на початку цього року. Було вкладено відповідні кошти та сформовано поголів'я птиці, придбано запас або укладено угоди на постачання кормів, інкубаційних яєць та добового молодняку, а з підприємствами торгівлі та закладами громадського харчування – щодо реалізації готової продукції. В певній частині господарств були плани щодо введення нових потужностей та збільшення обсягів виробництва. Тому війна стала для більшості з них повною несподіванкою. Одна частина таких господарств опинилася в окупації або в зоні бойових дій, інша частина зіткнулася з проблемами зростання цін та дефіцитом енергоносіїв, імпортованих інгредієнтів комбікормів, ветеринарних препаратів, реалізації готової продукції у зв'язку з логістичними та іншими проблемами. То ж які перспективи вирішення цих проблем після 5 місяців війни.

Як змінилися обсяги виробництва продукції невеликими птахівницькими господарствами

Практично припинили виробництво, а частково були знищені або розграбовані невеликі птахівницькі господарства в регіонах, що потрапили в окупацію або в зону бойових дій, а це більш ніж 20% території України. В регіонах, що не потрапили в зону бойових дій або в окупацію, невеликі птахівницькі господарства у своїй більшості продовжували виробляти про-

дукцію птахівництва весь період з початку війни, адже поголів'я птиці вже було укомплектовано, значною мірою закуплені корми, сировина та матеріали. В той же час його обсяги істотно зменшилися, особливо протягом перших двох місяців війни. Точних даних щодо того, наскільки воно зменшилося немає, але деякі експерти та учасники ринку оцінюють його приблизно в 30% в західній та центральній частинах України, та ще в більшій мірі в інших її регіонах. Основними причинами такого зменшення в початковий період війни була загальна невизначеність обстановки в країні, розгубленість, паливна криза, логістичні труднощі з реалізацією продукції.

Без перебільшення, початок війни призвів до паніки на споживчих ринках. Значна частина невеликих магазинів та закладів громадського харчування, які були основними споживачами продукції птахівництва дрібних підприємств, закрилися. Ті ж, які продовжували працювати, брали продукцію зі значною відстрочкою платежів. Була невизначеність з цінами на яйця та м'ясо птиці. Більшість продукції в початковий період війни прийшлося реалізовувати на сільськогосподарських ринках, з коліс, інколи за цінами, збитковими для господарств. Внаслідок багато невеликих виробників зменшило поголів'я або не посадило нове.

Зараз ситуація потроху починає покращуватися й більшість невели-

ких птахівницьких господарств поволи нарощують виробництво продукції. Цьому сприяють наявність значних запасів зерна в фермерських господарствах, яке нікуди дівати в умовах блокади експорту. Але є й фактори, що продовжують негативно впливають на можливості відновлення такими господарствами довоєнних обсягів виробництва. Перший з них - це складність придбання нового добового молодняку птиці, оскільки більшість його, зокрема молодняк курей яєчних кросів, курчата-бройлери, індичата, значною мірою каченята, завозилася з-за кордону. З відомих же причин такі поставки нині істотно зменшилися. Другий фактор – це те, що з-за значного зменшення експорту крупні птахівницькі підприємства були змушені перенаправити на внутрішній ринок значні обсяги своєї продукції. Це призвело до падіння реалізаційних цін на них, інколи, - нижче собівартості. Особливо постраждали від цього дрібні господарства. Третій фактор – зменшення споживчого попиту як внаслідок зниження купівельної спроможності населення, так і з-за того, що через війну Україну покинули приблизно 15% наших громадян. Значимими факторами є також дискримінаційна політика крупних торгових мереж щодо дрібних виробників, проблеми, пов'язані з паливною кризою, ускладненням логістики. Звісно, поки продовжується війна, є мало бажаючих вкла-

дати кошти у нові проекти або вводити в експлуатацію нові потужності. В той же час, більшість дрібних виробників вважають ці проблеми тимчасовими і рішуче налаштовані на їх подолання.

Також, слід відмітити, що не дивлячись на труднощі, протягом всього періоду війни дрібні птахівницькі господарства надавали й продовжують надавати величезну допомогу ЗСУ, територіальній обороні, біженцям та громадянам, що постраждали від бойових дій.

Як вплинула війна на ціну кормів для невеликих птахівницьких господарств

Вартість комбікормів, як відомо, складає до 70% собівартості продукції птахівництва. Останні два роки перед війною характеризувалися постійним зростанням цін як на комбікорми в цілому, так і на їх окремі інгредієнти. За оцінками експертів, ціни на пшеницю і кукурудзу за цей період зросли більш ніж на 50%, соєвий шрот - приблизно на 42%, соняшниковий шрот - на 39%. В кінці 2021 р. ціни на пшеницю і кукурудзу перевищували 8 тис. грн за 1 тону. Відразу після початку війни було заблоковано порти, що призвело до практично повного припинення експорту вітчизняного зерна, соняшника, сої та продуктів їх переробки. В результаті ціни на них істотно знизилися

і зараз пшениця на внутрішньому ринку коштує приблизно 5,5-6,0 тис. грн, кукурудза - 4,5-5,0 тис. грн, соя - 12,5-13,5 тис. грн, соняшник - 10-11 тис. грн за 1 тону. Хоча останнім часом розпочато експорт зерна автомобільним та залізничним транспортом й активно ведуться пошуки способів розблокування портів, враховуючи перехідні залишки минулого року зернових та олійних культур (приблизно 25 млн тонн) та очікуване надходження зерна нового врожаю (55-60 млн тонн), вірогідно, що надлишкова пропозиція цих культур на внутрішньому ринку буде спостерігатися щонайменше до весни наступного року. Це буде стимулювати подальше підтримання цін на них на доволі низькому рівні.

Цьому буде сприяти і дефіцит потужностей для зберігання зерна, який оцінюється величиною приблизно 35% від необхідних обсягів, внаслідок чого виробники будуть намагатися звільнити їх для зерна нового врожаю за будь-яку ціну. Така, вочевидь не вигідна для виробників зернових та олійних культур ситуація, є вигідною для виробників продукції тваринництва, які мають змогу робити запаси зерна, скуповуючи його за низькими цінами, якщо, звісно, в них є кошти для таких закупок. З іншого боку, невеликі птахівницькі підприємства та фермерські птахівницькі господарства часто одночасно є й виробниками зерна та іншої продукції рослинництва, тому переорієнтація цих продуктів в умовах відсут-

ності експорту зерна на виробництво продукції птахівництва та тваринництва дасть змогу значно пом'якшити для них зернову кризу.

Ситуація з готовими комбікормами та кормовими добавками дещо інша, ніж з зерновими та олійними культурами. Значна частина кормових добавок (премікси, вітаміни, амінокислоти тощо) імпортується з-за кордону. Інфляційні процеси та порушення логістичних маршрутів, підвищення вартості пального призвело до збільшення вартості кормових добавок в 1,5-2 рази, а то й дефіциту деяких з них. Нині дефіцитом є навіть проста сіль. В той же час, з урахуванням вартості зерна, макух і шротів, що зменшилася, вартість комбікормів залишилася приблизно на тому рівні, що й півроку тому. Однак слід очікувати, що як тільки буде розблоковано експорт зерна, ціни на зернові та олійні культури і комбікорми почнуть зростати.

Вірогідно, в найбільшому виграші від зменшення цін на зерно, макухи та шроти, будуть присадибні господарства, які в меншій мірі використовують готові комбікорми та імпортні інгредієнти й препарати. Тому саме в цих господарствах очікується найменше зниження виробництва продукції птахівництва. Проте й такі господарства зустрінуться з проблемами в своїй діяльності, зокрема – з придбанням добового молодняка птиці, реалізацією своєї продукції через зростання транспортних витрат.

СТРІЧКА НОВИН

Виробництво біопалива у пріоритеті

АКТУАЛЬНІ НОВИНИ ЦЬОЇ РУБРИКИ, ЦІКАВІ ТА КОРИСНІ

Перший заступник Міністра аграрної політики та продовольства України Тарас Висоцький під час онлайн-дискусії «Біоенергетика: виклики та можливості для заміщення імпортних енергоносіїв в Україні», яка відбулася 14 липня, розповів, що з весни поточного року розвиток і участь у розвитку тих чи інших видів біопалива є топ-пріоритетом для міністерства.

«Сільське господарство є джерелом сировини для виробництва різ-

них видів біопалива — від біометану до твердих видів біопалива. Прийнято законопроект №7401, який не тільки дозволяє активніше виробляти технічні та харчові спирти, а й біоетанол. Сировиною можуть бути як і культури, які безпосередньо вирощується на полях, так і відходи тваринництва та рослинництва. Фактично те, що вважалося раніше елементами відходів і не оприбутковувалося зараз може трансформуватись у зовсім іншу додану вар-

тість», — зазначив перший заступник Міністра.

«Наше завдання, як профільного міністерства спільно з колегами з Міненерго та Держенергоефективності зробити нормативно-правові рамки так, щоб ці сприятливі умови можна було практично реалізувати. Прийшов час перейти від розмов про можливість до практичної імплементації», — підсумував Тарас Висоцький.

Джерело: minagro.gov.ua